

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2016|074 VAN 25 AUGUSTUS 2016

OVER DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 7 JULI 2016 OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS CULTUURHISTORISCH LANDSCHAP MET OVERGANGSZONE VAN 'DE BURCHT VAN RUMMEN' IN GEETBETS

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 25 augustus 2016 volgend advies uit:

1. De VCOE ontving op 7 juli 2016 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed over de voorlopige bescherming als cultuurhistorisch landschap met overgangszone van de 'Burcht van Rummen' in Geetbets. De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming met name (a) het ministeriële besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan, (d) het plan met aanduiding van de deelgebieden en (e) het beschermingsvoorstel.
2. De commissie erkent de erfgoedwaarde van de 'Burcht van Rummen'. De kern van de site omvat een relict van de 14de -eeuwse waterburcht die door de laatste Heer van Loon werd opgericht. De vernieling ervan, slechts enkele jaren na de oprichting, betekende het einde van het onafhankelijk Graafschap Loon. Mogelijks zijn er ook sporen van oudere constructies bewaard. De burcht is omgeven met minstens drie concentrische grachten en wallen gevoed door de Asbeek. Een deel van de verdedigingsgrachten is nog zichtbaar aanwezig. Op de restanten van de voormalige burcht is een waardevol bosgebied ontstaan (Warandebos), dat een diversiteit aan fauna en flora herbergt. De beboste ophoging is een opvallend landschapselement en een visueel baken in een overwegend landbouwgebied. Grenzend aan het Warandebos ligt een stuk historisch grasland. Ook in de overige omringende akker- en weilanden zijn defensieve elementen als microreliëf herkenbaar gebleven. Hier werden verschillende archeologische vondsten gedaan die wijzen op een goed bewaard bodemarchief. De overgangszone omvat de landbouwpercelen rondom de burcht van Rummen. Deze open zone contrasteert met de beboste burchtsite en is aldus bepalend voor de zichtbaarheid ervan.

De commissie ondersteunt aldus artikel 1 van het ministerieel besluit waarin de voorlopige bescherming van de Burcht van Rummen als cultuurhistorisch landschap, inclusief overgangszone, wordt vastgelegd. De commissie gaat tevens akkoord met de voorgestelde afbakening van het cultuurhistorische landschap en van de overgangszone.

3. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de historische, archeologische, wetenschappelijke en ruimtelijk-structurende waarde die de bescherming verantwoordt en beschrijft de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die het cultuurhistorisch landschap kenmerken.

Hierbij wordt onder andere verwezen naar de veldkapel op het kruispunt van de Kerkvoetweg en de Dorpveldweg. Het inhoudelijk dossier verduidelijkt dat deze na de Tweede Wereldoorlog werd opgericht. De kapel draagt het opschrift "Hier sneuvelden in 1365 de laatste verdedigers van het Graafschap Loon". De commissie merkt evenwel op dat het uitzicht van de wegkapel noch in het inhoudelijk dossier, noch in het beschermingsbesluit wordt beschreven. De kapel werd slechts vanop afstand op foto geregistreerd. Het is aldus onduidelijk is welke staat de kapel bewaard is gebleven en of er zich cultuurgoederen in bevinden. De commissie vraagt dit te verduidelijken.

4. De beheersdoelstellingen zijn opgenomen in artikel 3 van het ministerieel besluit. Voor het

beschermde cultuurhistorisch landschap worden puntsgewijs vijftien beheersdoelstellingen geformuleerd, voor de overgangszone worden vijf doelstellingen opgesomd. De commissie merkt in de eerste plaats op dat er geen generieke beheersdoelstelling wordt opgenomen die het behoud van de erfgoedkenmerken en –elementen vooropstelt, met aandacht voor een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht niet wordt overschreden. Daarnaast merkt de commissie op dat in de opgenomen beheersdoelstellingen heel wat ‘acties’ vervat zitten die sterk gelijken op instandhoudings- en onderhoudsvorschriften.¹

De commissie meent dat de beheersdoelstellingen eerder een globale visie voor het betrokken goed moeten formuleren, met aandacht voor de belangrijkste te behouden erfgoedkenmerken en -elementen. De commissie pleit er aldus voor om de beheersdoelstellingen te herformuleren. De commissie suggereert om de te herformuleren beheersdoelstellingen te baseren op de beheersvisie zoals opgenomen in het inhoudelijk dossier (p.14-15). Deze beheersvisie gaat nadrukkelijk uit van het vrijwaren en versterken van de aanwezige erfgoedwaarden, -kenmerken en –elementen: *“Behoud, goed beheer en herstel indien nodig van de opgesomde erfgoedkenmerken en –elementen staat daarbij centraal.”* Voor de overgangszone wordt het versterken en verhogen van de zichtbaarheid van de voormalige burcht als landschapselement centraal geplaatst.

5. In artikel 4 worden de voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het cultuurhistorisch landschap geformuleerd. Naast de vier klassieke voorschriften worden voor het cultuurhistorisch landschap maar liefst zeven extra voorschriften geformuleerd en zeven verbodsbepalingen. Voor de overgangszone wordt een aparte lijst met vier instandhoudingsvoorschriften opgenomen. De commissie meent dat de instandhoudingsvoorschriften beperkt dienen te blijven tot de acties en verbodsbepalingen die strikt noodzakelijk zijn om de beheersvisie voor het betrokken goed te kunnen realiseren. De commissie vraagt aldus de lijst met voorschriften tot de essentie te beperken.
6. Artikel 5 somt de toelatingsplichtige handelingen op. Voor de overgangszone worden afzonderlijke toelatingsplichten geformuleerd. De commissie ondersteunt de voorgestelde toelatingsplichten.
7. De commissie merkt op dat aan het ministerieel besluit een artikel 6 werd toegevoegd waarin staat: *“De voorlopige bescherming geldt 12 maanden.”* De commissie merkt op dat artikel 6.1.9. van het Onroerenderfgoeddecreet bepaalt dat met een voorlopige bescherming de rechtsgevolgen maximaal negen maanden van toepassing zijn op de betrokken onroerende goederen. De Vlaamse Regering kan die termijn wel eenmalig verlengen met maximaal drie maanden. Het is voor de commissie evenwel onduidelijk of de Vlaamse Regering voor de voorlopige bescherming van de Burcht van Rummen zulke verlenging heeft toegestaan. De commissie stelt vast dat nergens in het inhoudelijk dossier wordt onderbouwd waarom een eventuele verlenging noodzakelijk is. De commissie vraagt daarom dit artikel te schrappen uit het beschermingsbesluit.
8. Wat betreft het inhoudelijk dossier merkt de commissie op dat er op pagina 6 plots sprake is van een donjon. De determinatie van het kasteeltype moet verder onderzocht worden. Het is evenwel niet duidelijk of op het terrein de aanwezigheid van een donjon verwacht wordt. De commissie

¹ Ter illustratie (niet limitatief en met onderlijning van de bepalingen die eerder overeenstemmen met instandhoudingsvoorschriften): *“3.1. 2° waterkwaliteit verbeteren en de natuurwaarden verhogen door het open maken van de natte depressies binnen de eerste omwalling”* of *“3.1. 5° voorkomen van erosie van de walstructuren ter hoogte van het wandelpad door erosie bestrijdende maatregelen of het wandelpad (deels) te verleggen en door gemotoriseerd verkeer en fietsverkeer te weren”*.

vraagt dit te verduidelijken.

Verder merkt de commissie op dat in het historisch overzicht meermaals wordt verwezen naar historische en topografische kaarten en luchtfoto's. Slechts een deel van dit bronnenmateriaal werd opgenomen in de kaartenbijlage bij het inhoudelijk dossier. De commissie vraagt voor de volledigheid al het gebruikte kaart- en beeldmateriaal aan de bijlage toe te voegen. Verder merkt de commissie op dat bij de beschrijving van de landschappelijke ligging een hele reeks waterlopen worden opgesomd. De commissie meent dat het interessant zou zijn om aan de kaartenbijlage tevens een hydrografische kaart toe te voegen. Voor al dit kaartenmateriaal vraagt de commissie de voorgestelde afbakeningslijn, een systematische weergave van een schaallat en een noordpijl toe te voegen. Bij gegeorefereerde kaarten meent de commissie dat ook de weergave van coördinaten aan de randen van de kaarten interessant zou zijn.

9. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming als cultuurhistorisch landschap van De Burcht van Rummen in Geetbets, inclusief overgangszone. De commissie vraagt:
- De kapel minstens in het inhoudelijk dossier duidelijker te beschrijven en een foto toe te voegen aan de fotobijlage (par. 3);
 - De beheersvisie en –doelstellingen te herformuleren (par. 4);
 - De instandhoudingsvoorschriften tot de essentie te beperken (par. 5);
 - Artikel 6 van het ministerieel besluit te schrappen (par. 7);
 - Het inhoudelijk dossier op twee punten te verduidelijken (par. 8).

Namens de Vlaamse Commissie voor Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweirtd
Voorzitter